

Saeima ir pieņēmusi un Valsts
prezidents izsludina šādu likumu:

Pacientu tiesību likums

1.pants. Likumā lietotie termini

(1) Likumā lietotie termini atbilst [Ārstniecības likumā](#) lietotajiem terminiem, ja šajā likumā nav noteikts citādi.

(2) Likumā ir lietoti arī šādi termini:

1) **ārstējošais ārsts** - ārstniecības persona, kura vada pacienta ārstniecību, pieņem ar pacienta ārstniecību saistītus lēmumus, kopumā atbild par visas pacienta ārstniecības pamatotību, mērķtiecību, nepārtrauktību, kvalitāti un rezultātiem;

2) **informētā piekrišana** - pacienta piekrišana ārstniecībai, kuru viņš dod mutvārdos, rakstveidā vai ar tādām darbībām, kas nepārprotami apliecina piekrišanu, turklāt dod to brīvi, pamatojoties uz ārstniecības personas savlaicīgi sniegto informāciju par ārstniecības mērķi, risku, sekām un izmantojamām metodēm;

3) **klīniskā apmācība** - atbilstoši valsts akreditētai izglītības programmai veikta medicīnisko izglītību vai kvalifikāciju iegūstošas personas apmācība ārstniecības iestādē, kurai attiecīgas tiesības piešķirtas saskaņā ar normatīvajiem aktiem;

4) **medicīniskie dokumenti** - jebkuras rakstveidā, radiodiagnostiskās filmās vai elektroniskā formā fiksētas ziņas par pacientu, viņa veselības stāvokli, slimības diagnozi un prognozi, lietotajām profilaksēs, diagnostikas un ārstēšanas metodēm, kā arī diagnostikas un ārstniecības rezultātiem;

5) **veselības aprūpes pakalpojums** - pakalpojums, kuru veselības aprūpes ietvaros pacientam sniedz ārstniecības persona noteikta ārstniecības mērķa sasniegšanai.

2.pants. Likuma mērķis

Likuma mērķis ir veicināt labvēlīgas attiecības starp pacientu un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju, sekmējot pacienta aktīvu līdzdalību savas veselības aprūpē, kā arī nodrošināt viņam iespēju īstenot un aizstāvēt savas tiesības un intereses.

3.pants. Vispārīgie noteikumi

(1) Pacientu tiesības īstenojamas saskaņā ar šo likumu, ciktāl citos likumos nav noteikts citādi.

(2) Nodrošinot pacienta tiesības, aizliegta atšķirīga attieksme atkarībā no personas rases, etniskās izcelsmes, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa vai citiem apstākļiem. Atšķirīga attieksme ietver personas tiešu vai netiešu diskrimināciju, personas aizskaršanu vai norādījumu to diskriminēt.

- (3) Atšķirīga attieksme saistībā ar kādu no šā panta otrajā daļā minētajiem apstākļiem pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja tā ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi.
- (4) Aizliegts sodīt pacientu vai citādi tieši vai netieši radīt viņam nelabvēlīgus apstākļus, ja pacients aizstāv savas tiesības.
- (5) Pacientam un viņa tuviniekiem ir tiesības saņemt garīgo aprūpi, kuru saskaņā ar [kapelānu dienestu](#) un [religīso organizāciju](#) darbību regulējošiem normatīvajiem aktiem sniedz ārstniecības iestādes kapelāns.
- (6) Veselības aprūpe pret pacienta gribu nav pieļaujama, ja likumā nav noteikts citādi.

4.pants. Tiesības uz informāciju

- (1) Pacientam ir tiesības uz informāciju par veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas iespējām un veselības aprūpes pakalpojumu apmaksas kārtību. Šī informācija ir publiski pieejama.
- (2) Pacientam ir tiesības zināt ārstējošo ārstu un citu veselības aprūpes procesā iesaistīto ārstniecības personu vārdu, uzvārdu, amatu, profesiju, specialitāti un kvalifikāciju.
- (3) Pacientam ir tiesības saņemt no ārstējošā ārsta informāciju par savu veselības stāvokli, tajā skaitā par slimības diagnozi, ārstēšanas, izmeklēšanas un rehabilitācijas plānu, prognozi un sekām, arī slimības radītajiem funkcionēšanas ierobežojumiem, profilakses iespējām, kā arī tiesības pēc ārstniecības ietvaros veiktas izmeklēšanas un ķirurģiskās vai cita veida invazīvās iejaukšanās saņemt informāciju par ārstniecības rezultātiem, par iepriekš neparedzētu iznākumu un tā iemesliem.
- (4) Pacientam ir tiesības saņemt informāciju par ārstniecību arī no citām viņa ārstniecībā iesaistītām ārstniecības personām atbilstoši to kompetencei.
- (5) Informācija sniedzama pacientam saprotamā formā, izskaidrojot medicīniskos terminus un ņemot vērā pacienta vecumu, briedumu un pieredzi.
- (6) Pacientam ir tiesības pēc ārstniecības vai kāda tās posma pabeigšanas (piemēram, izrakstoties no ārstniecības iestādes) saņemt informāciju par viņam sniegtajiem ārstniecības pakalpojumiem un ārstniecības pabeigšanas pamatojumu, kā arī veikto diagnostisko izmeklējumu un funkcionēšanas novērtējumu rezultātus (izrakstus, norakstus un kopijas), norādījumus un rekomendācijas attiecībā uz turpmāko ārstniecību un sociālajiem pakalpojumiem un, ja tas nepieciešams pacienta veselības stāvokļa dēļ, saņemt nosūtījumu uz citu ārstniecības iestādi ārstniecības turpināšanai.
- (7) Pacientam informāciju var nesniegt tikai tādā gadījumā, ja ārsta rīcībā ir ziņas vai fakti, ka informācijas saņemšana būtiski apdraud pacienta vai citu personu dzīvību vai veselību.
- (8) Pacientam ir tiesības atteikties saņemt šajā pantā minēto informāciju. Savu atteikšanos viņš izsaka mutvārdos, rakstveidā vai ar tādām darbībām, kas nepārprotami apliecina to.

5.pants. Tiesības uz ārstniecību

- (1) Katrai personai [Ārstniecības likumā](#) noteiktajā kārtībā ir tiesības saņemt veselības stāvoklim atbilstošu ārstniecību.
- (2) Pacientam ir tiesības uz laipnu attieksmi, kvalitatīvu un kvalificētu ārstniecību neatkarīgi no viņa slimības rakstura un smaguma.

- (3) Pacientam ir tiesības uz savas ģimenes un citu personu atbalstu ārstniecības laikā.
- (4) Pacientam ir tiesības uz savlaicīgu ārstniecību. Ārstniecības iestāde, kurā pacients vērsies, sniedz informāciju par ārstniecības saņemšanas iespējām un termiņiem, kā arī par citām ārstniecības iestādēm, kur var saņemt atbilstošu ārstniecību.
- (5) Pacientam ir tiesības saņemt no visām viņa ārstniecībā iesaistītajām ārstniecības iestādēm pēctecīgu ārstniecību.
- (6) Ja ārstniecības iespējas ir ierobežotas vai pieļaujama vairāku veidu ārstniecība, pacientam ir tiesības uz ārsta profesionāli izdarītu izvēli, kuras pamatā ir uz pierādījumiem balstīti medicīniskie kritēriji.
- (7) Pacientam ir tiesības uz tādu ārstniecību, kas tiek veikta tikai to personu klātbūtnē, kuras ir tieši iesaistītas ārstniecībā. Pacients var piekrist citu personu klātbūtnē ārstniecības laikā vai pieaicināt citas personas, ja tas netraucē ārstniecību.
- (8) Ja pacients ir pārtraucis ārstniecību un atstājis ārstniecības iestādi, par savu rīcību neinformējot ārstējošo ārstu vai ārstniecības iestādi, to norāda viņa medicīniskajos dokumentos. Ja pacients ir nepilngadīga persona vai persona, kura sava veselības stāvokļa vai vecuma dēļ nav spējīga pati par sevi parūpēties, ārstniecības iestāde nekavējoties informē pacienta likumisko pārstāvi, bet, ja tāda nav, - laulāto vai tuvāko radnieku, bet, ja arī tādu nav, - bāriņtiesu. Ārstniecības iestāde nekavējoties informē kompetentās iestādes, ja pacients sava veselības stāvokļa dēļ apdraud citu personu drošību vai veselību.
- (9) Pacientam ir tiesības uz ārstniecību mājās, ja viņa veselības stāvoklis un dzīves apstākļi to ļauj.

6.pants. Piekrišana ārstniecībai vai atteikšanās no tās

- (1) Ārstniecība ir pieļaujama, ja pacients devis tai informēto piekrišanu. Pacientam ir tiesības pirms informētās piekrišanas došanas uzdot jautājumus un saņemt atbildes.
- (2) Informēto piekrišanu noformē rakstveidā, ja to pieprasa pacients vai ārstējošais ārsts.
- (3) Ja informētā piekrišana dota rakstveidā, pacients apstiprina to ar savu parakstu, norādot datumu un laiku. Rakstveida piekrišanu pievieno viņa medicīniskajam dokumentam.
- (4) Pacientam ir tiesības atteikties no ārstniecības pirms tās uzsākšanas, no ārstniecībā izmantojamās metodes, neatsakoties no ārstniecības kopumā, vai atteikties no ārstniecības tās laikā.
- (5) Ārstējošais ārsts informē pacientu par šā panta ceturtajā daļā minētā lēmuma iespējamām sekām. Pēc ārstējošā ārsta sniegtās informācijas saņemšanas pacients ar savu parakstu apstiprina lēmumu par atteikšanos no ārstniecības vai par tās pārtraukšanu, vai par atteikšanos no ārstniecībā izmantojamās metodes, norādot, ka ir saņēmis attiecīgo informāciju. Ja pacients savu lēmumu nemaina, ārstējošā ārsta pienākums ir mudināt viņu apmeklēt citu ārstu.
- (6) Ja pacients atsakās rakstveidā apliecināt atteikšanos, ārstējošais ārsts pieaicina divus pilngadīgus un rīcībspējīgus lieciniekus, kuri ar savu parakstu apliecina, ka pacients ir pieņēmis šā panta ceturtajā daļā minēto lēmumu.
- (7) Ja pacients pilnvarojis citu personu (turpmāk - pacienta pilnvarotā persona) viņa vietā piekrist ārstniecībai kopumā vai ārstniecībā izmantojamai metodei vai atteikties no ārstniecības kopumā vai ārstniecībā izmantojamās metodes, kā arī saņemt informāciju saskaņā ar šā likuma 4.pantā noteikto, pacients informē ārstniecības iestādi par šādu pilnvarojumu.

7.pants. Citu personu tiesības piekrist ārstniecībai vai atteikties no tās

- (1) Ja pacients sava veselības stāvokļa vai vecuma dēļ pats nespēj pieņemt lēmumu par ārstniecību, tiesības pieņemt lēmumu par piekrišanu ārstniecībai kopumā vai ārstniecībā izmantojamai metodei vai atteikšanos no ārstniecības kopumā vai ārstniecībā izmantojamās metodes ir pacienta laulātajam, bet, ja tāda nav, - pilngadīgam un rīcībspējīgam tuvākajam radniekam šādā secībā: pacienta bērniem, pacienta vecākiem, pacienta brālim vai mātai, pacienta vecvecākiem, pacienta mazbērniem.
- (2) Pacienta laulātais, tuvākais radnieks vai pacienta pilnvarotā persona, kā arī pacienta likumiskais pārstāvis, ja pacients atrodas aizbildnībā vai aizgādībā (turpmāk - persona, kas pārstāv pacientu), pieņemot lēmumu par ārstniecību vai atteikšanos no tās, ievēro pacienta iepriekš izteikto gribu attiecībā uz ārstniecību.
- (3) Ja pacienta tuvākie radnieki, kuriem ir vienādas tiesības pieņemt lēmumu pacienta vietā, nevar vienoties par piekrišanu ārstniecībai, tad lēmumu par ārstniecību, kura vislabvēlīgāk ietekmētu pacienta veselības stāvokli, pieņem ārstu konsilijs.
- (4) Ārstējošais ārsts izskaidro personai, kas pārstāv pacientu, kādas sekas var izraisīt lēmums par atteikšanos no ārstniecības. Pēc informācijas saņemšanas persona, kas pārstāv pacientu, ar savu parakstu medicīniskajā dokumentā apstiprina lēmumu par atteikšanos no ārstniecības vai par tās pārtraukšanu, vai par atteikšanos no ārstniecībā izmantojamās metodes, norādot, ka ir saņēmusi attiecīgo informāciju.
- (5) Ja persona, kas pārstāv pacientu, atsakās pieņemt lēmumu par pacienta ārstēšanu, bet ārsts uzskata, ka ārstēšana ir pacienta interesēs, tad lēmumu par ārstniecību pieņem ārstu konsilijs.
- (6) Ja persona, kas pārstāv pacientu, atsakās rakstveidā apliecināt atteikšanos, ārstējošais ārsts pieaicina divus pilngadīgus un rīcībspējīgus lieciniekus, kuri ar savu parakstu apliecina, ka persona, kas pārstāv pacientu, ir pieņēmusi minēto lēmumu. Atteikšanos pievieno pacienta medicīniskajiem dokumentiem.
- (7) Ja pacients nav norādījis personu, kura ir tiesīga viņa vietā piekrist ārstniecībai vai atteikties no tās, un pacientam nav laulātā, tuvāko radnieku vai likumiskā pārstāvja vai pacients rakstveidā aizliedzis laulātajam vai tuvākajiem radniekiem viņa vietā pieņemt lēmumu, tad lēmumu par ārstniecību, kas vislabvēlīgāk ietekmētu pacienta veselības stāvokli, pieņem ārstu konsilijs.
- (8) Gadījumos, kad vilcināšanās apdraud pacienta dzīvību un nav iespējams saņemt paša pacienta vai personas, kas pārstāv pacientu, piekrišanu, ārstniecības persona savas kompetences ietvaros veic neatliekamus pasākumus - izmeklēšanu, ārstēšanu, tajā skaitā ķirurģisku vai cita veida invazīvu iejaukšanos. Šādos gadījumos izmeklēšanas un ārstēšanas plānu apstiprina un lēmumu pieņem ārstu konsilijs, izņemot gadījumu, kad sniedzama pirmā vai neatliekamā medicīniskā palīdzība.
- (9) Ķirurģiskās vai cita veida invazīvās iejaukšanās laikā ārstējošajam ārstam bez pacienta piekrišanas ir tiesības veikt iepriekš neplānotu ārstēšanu, ja pacientam sniedzama neatliekamā medicīniskā palīdzība vai ja neveiktās ārstēšanas dēļ radīsies nesalīdzināmi lielāks kaitējums viņa veselībai.

8.pants. Tiesības izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi

Pacientam ir tiesības izvēlēties ārstu un ārstniecības iestādi.

9.pants. Tiesības iepazīties ar medicīniskajiem dokumentiem

- (1) Pacientam ir tiesības iepazīties ar saviem medicīniskajiem dokumentiem. Viņam ir tiesības pieprasīt un saņemt izrakstus, norakstus un kopijas atbilstoši ārstniecības iestādē apstiprinātajam cenrādī, izņemot [Fizisko personu datu aizsardzības likumā](#) noteikto. Izrakstus, norakstus un kopijas pacients saņem triju darbdienu laikā no attiecīgā pieprasījuma iesniegšanas dienas.
- (2) Pacientam ir tiesības saņemt informāciju par viņa medicīniskajos dokumentos iekļautās informācijas izmantošanu saskaņā ar šajā likumā un [Fizisko personu datu aizsardzības likumā](#) noteikto.
- (3) Pacients var pieprasīt, lai ārstējošais ārsts izdara papildinājumus vai labojumus medicīniskajos dokumentos, ja viņš pamatoti uzskata, ka informācija ir neprecīza vai kļūdaina. Izdarot labojumus medicīniskajos dokumentos, ārstniecības persona nodrošina kļūdainās informācijas saglabāšanu, attiecīgi to precizējot vai papildinot un par to informējot ārstējošo ārstu.
- (4) Ja pacienta medicīniskajos dokumentos ir informācija par citas personas sensitīvajiem datiem vai informācija, kuru sniegusi trešā persona, bet lūgusi to neizpaust pacientam, pacienta tiesības iepazīties ar medicīniskajiem dokumentiem nodrošina tiktāl, ciktāl tas neskar trešās personas tiesības.

10.pants. Pacienta datu aizsardzība

- (1) Informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu pacientu, ir aizsargājama saskaņā ar fizisko personu datu aizsardzību regulējošiem normatīvajiem aktiem.
- (2) Informāciju par pacientu drīkst izpaust tikai ar viņa rakstveida piekrišanu vai gadījumos, kas noteikti šajā likumā.
- (3) Šā panta pirmajā daļā minētā informācija nav izpaužama arī pēc pacienta nāves.
- (4) Informāciju par pacientu pēc viņa nāves drīkst izpaust šā likuma 7.panta pirmajā daļā minētajām personām, ja:
 - 1) informācijas sniegšana var ietekmēt minēto personu dzīvību vai veselību vai atvieglot veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu tām;
 - 2) informācija ir saistīta ar pacienta nāves cēloni vai ārstniecību laikā pirms viņa nāves.
- (5) Pēc rakstveida pieprasījuma un ārstniecības iestādes vadītāja rakstveida atļaujas saņemšanas informāciju par pacientu ne vēlāk kā 10 darbdienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas sniedz šādām personām un institūcijām:
 - 1) ārstniecības iestādēm - ārstniecības mērķu sasniegšanai;
 - 2) Datu valsts inspekcijai - nolūkā pārbaudīt personas datu apstrādes atbilstību normatīvo aktu prasībām;
 - 3) Valsts darba inspekcijai - nelaimes gadījumu darbā un arodslimību izmeklēšanai un uzskaitēi;
 - 4) Veselības inspekcijai - veselības aprūpes un darbspējas ekspertīzes kvalitātes kontrolei;
 - 5) Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijai - invaliditātes ekspertīzes veikšanai;
 - 6) tiesai, prokuratūrai, policijai, valsts bērnu tiesību aizsardzības inspektoriem, bāriņtiesai, Valsts probācijas dienestam, tiesībsargam, kā arī pirmstiesas izmeklēšanas iestādei - likumā noteikto funkciju veikšanai;

7) Veselības ekonomikas centram - sabiedrības veselības un veselības aprūpes statistiskās informācijas iegūšanai un analizēšanai;

8) Veselības norēķinu centram - veselības aprūpes pakalpojumu administrēšanai;

9) Nacionālo bruņoto spēku rezerves uzskaites struktūrvienībām - rezerves karavīru un rezervistu veselības stāvokļa izvērtēšanai;

10) biedrībai "Latvijas Transportlīdzekļu birojs", apdrošināšanas sabiedrībām, kuras veic sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, - ceļu satiksmes negadījumā cietušai personai nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai.

(6) Nepilngadīga pacienta likumiskajam pārstāvim ir tiesības saņemt informāciju par šā pacienta veselības stāvokli, izņemot šā likuma 13.pantā noteikto. Nepilngadīga pacienta likumiskajam pārstāvim informāciju nesniedz, ja šādas informācijas izpaušana var kaitēt attiecīgā pacienta interesēm. Ārsts pieņemto lēmumu ieraksta pacienta medicīniskajos dokumentos un informē par to bāriņtiesu.

(7) Medicīniskajos dokumentos fiksētos pacienta datus var izmantot pētījumā, pastāvot vienam no šādiem nosacījumiem:

1) pēc analizējamās informācijas nevar tieši vai netieši identificēt pacientu;

2) pacients rakstveidā piekritis, ka informācija par viņu tiek izmantota konkrētā pētījumā.

(8) Medicīniskajos dokumentos fiksētos pacienta datus var izmantot pētījumā, arī neievērojot šā panta septītajā daļā minētos nosacījumus, ja vienlaikus pastāv šādi nosacījumi:

1) pētījums tiek veikts sabiedrības interesēs;

2) kompetenta valsts pārvaldes iestāde Ministru kabineta noteiktajā kārtībā ir atļāvusi izmantot pacienta datus konkrētā pētījumā;

3) pacients iepriekš rakstveidā nav aizliedzis viņa datu nodošanu pētniekam;

4) ar samērīgiem līdzekļiem nav iespējams iegūt pacienta piekrišanu;

5) pētījuma ieguvums sabiedrības veselības labā ir samērojams ar tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību ierobežojumu.

(9) Šā panta septītajā un astotajā daļā minēto informāciju ārstniecības iestāde pētījuma vajadzībām sniedz, izdarot par to atzīmi medicīniskajos dokumentos.

11.pants. Pacienta līdzdalība klīniskajā pētījumā

(1) Pacientu iesaista klīniskajā pētījumā, kas apstiprināts atbilstoši kārtībai, kāda noteikta normatīvajos aktos par klīniskajiem pētījumiem, ja ir saņemta viņa rakstveida informētā piekrišana un klīnisko pētījumu veic, vienlaikus pastāvot šādiem nosacījumiem:

1) paredzamais risks ir izvērtēts attiecībā uz prognozējamo pacienta, kā arī citu esošo vai nākamo pacientu ieguvumu;

2) nepastāv alternatīva, ka salīdzināmu efektu varētu iegūt citādā veidā;

3) ārstnieciskais ieguvums, kā arī ieguvums sabiedrības veselības labā attaisno risku, kas varētu draudēt pacientam.

(2) Ja pacients nespēj paust savu gribu, tiesības piekrist viņa iesaistīšanai klīniskajā pētījumā ir pacienta laulātajam vai tuvākajiem radniekiem, kas savu piekrišanu apstiprina rakstveidā šā

likuma 7.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, vienlaikus pastāvot šā panta pirmās daļas 2.punktā noteiktajam un šādiem nosacījumiem:

- 1) klīniskā pētījuma rezultāti var dot reālu un tiešu labumu pacienta veselībai;
 - 2) nav iespējams ar pacientiem, kuri spēj paust savu gribu, veikt pētījumu, kas dotu salīdzināmu efektu;
 - 3) pacients nav izteicis iebildumus pret viņa iesaistīšanu klīniskajā pētījumā.
- (3) Ja pacients atrodas aizbildnībā vai aizgādībā, rakstveida piekrišanu viņa iesaistīšanai klīniskajā pētījumā, vienlaikus pastāvot šā panta pirmās daļas 2.punktā un otrās daļas 1. un 2.punktā minētajiem nosacījumiem, dod pacienta likumiskais pārstāvis, ievērojot viņa gribu. Piekrišana nepilngadīga pacienta iesaistīšanai klīniskajā pētījumā iegūstama šā likuma 13.pantā norādītajā kārtībā.
- (4) Pirms iesaistīšanas klīniskajā pētījumā pacientam sniedz informāciju par attiecīgo klīnisko pētījumu, tā mērķi, metodēm, ilgumu, paredzamo ieguvumu, risku un klīniskā pētījuma veikšanas nosacījumiem, kā arī par tiesībām jebkurā laikā atteikties no dalības klīniskajā pētījumā un par citām tiesībām.
- (5) Ja pacients nespēj paust savu gribu, tad šā panta ceturtajā daļā minēto informāciju sniedz personai, kas devusi piekrišanu pacienta iesaistīšanai klīniskajā pētījumā.
- (6) Pacientam vai, ja viņš nespēj paust savu gribu, personai, kas devusi piekrišanu pacienta iesaistīšanai pētījumā, ir tiesības atteikties no pacienta piedalīšanās klīniskajā pētījumā, kā arī jebkurā laikā pārtraukt piedalīšanos tajā. Atteikšanās piedalīties vai piedalīšanās pārtraukšana nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt ārstniecības personu attieksmi pret pacienta turpmāko ārstniecību.
- (7) Klīniskajos pētījumos iegūtās ziņas par pacientu atļauts izmantot, ja no pacienta vai, ja viņš nespēj paust savu gribu, no personas, kas devusi piekrišanu pacienta iesaistīšanai pētījumā, saņemta attiecīga piekrišana un tiek garantēta pacienta anonimitāte.

12.pants. Pacienta līdzdalība klīniskās apmācības procesā

- (1) Ja ārstniecības iestāde vai ārstniecības persona, kas nodrošina pacienta ārstniecību, ir iesaistīta klīniskās apmācības procesā, pacientu par to informē.
- (2) Pacientam vai, ja viņš nespēj paust savu gribu, personai, kas devusi piekrišanu pacienta ārstniecībai, ir tiesības atteikties no piedalīšanās klīniskās apmācības procesā, kā arī jebkurā laikā pārtraukt piedalīšanos tajā. Atteikšanās piedalīties vai piedalīšanās pārtraukšana nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt ārstniecības personu attieksmi pret pacienta turpmāko ārstniecību.
- (3) Klīniskās apmācības procesā iegūtās ziņas par pacientu atļauts izmantot, ja no pacienta vai, ja viņš nespēj paust savu gribu, no personas, kas devusi piekrišanu pacienta iesaistīšanai apmācībā, saņemta attiecīga piekrišana un tiek garantēta pacienta datu aizsardzība vai viņa anonimitāte.

13.pants. Nepilngadīga pacienta tiesības

- (1) Nepilngadīga pacienta (līdz 14 gadu vecumam) ārstniecība pieļaujama, ja viņa likumiskais pārstāvis par to ir informēts un devis savu piekrišanu. Nepilngadīgam pacientam ir tiesības tikt uzklaustam un atbilstoši savam vecumam un briedumam piedalīties ar ārstniecību saistītā lēmuma pieņemšanā.

(2) Nepilngadīga pacienta (no 14 gadu vecuma) ārstniecība ir pieļaujama, ja saņemta viņa piekrišana, izņemot šā likuma 7.panta astotajā daļā noteikto.

(3) Ja nepilngadīgs patients (no 14 gadu vecuma) atsakās dot savu piekrišanu ārstniecībai, bet ārsts uzskata, ka ārstniecība ir šā pacienta interesēs, piekrišanu ārstniecībai dod nepilngadīgā pacienta likumiskais pārstāvis.

(4) Nepilngadīgam pacientam ir tiesības saņemt no ārstniecības personas savam vecumam un briedumam saprotamu informāciju.

14.pants. Bāriņtiesas piekritība

(1) Ja nepilngadīga pacienta likumiskais pārstāvis atsakās dot savu piekrišanu ārstniecības uzsākšanai vai likumiskie pārstāvji nespēj vienoties par ārstniecības uzsākšanu, vai ārstam nav zināma nepilngadīgā pacienta likumisko pārstāvju atrašanās vieta, bet viņš uzskata, ka ārstniecības uzsākšana ir šā pacienta interesēs, atļauju ārstniecībai, pamatojoties uz ārsta motivētu iesniegumu, triju darbdienu laikā pēc šā ārsta motivēta iesnieguma saņemšanas var dot bāriņtiesa, izņemot šā panta otrajā daļā minēto gadījumu.

(2) Ja ārsts uzskata, ka nepilngadīga pacienta interesēs nepieciešams nekavējoties uzsākt ārstniecību, bet šā pacienta likumiskais pārstāvis atsakās dot savu piekrišanu vai likumiskie pārstāvji nespēj vienoties par ārstniecības uzsākšanu, vai ārstam nav zināma nepilngadīgā pacienta likumisko pārstāvju atrašanās vieta, lēmumu par ārstniecības uzsākšanu pieņem ārstu konsilijs. Ārstu konsilijs triju darbdienu laikā par pieņemto lēmumu informē bāriņtiesu pēc šajā pantā noteiktās piekritības.

(3) Atļauju nepilngadīga pacienta ārstniecībai dod tās pašvaldības bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā deklarēta šā pacienta abu vecāku vai aizbildņa dzīvesvieta.

(4) Ja nepilngadīga pacienta vecāku dzīvesvieta deklarēta dažādu pašvaldību administratīvajā teritorijā, atļauju viņa ārstniecībai dod bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā deklarēta dzīvesvieta tam vecākam, pie kura šis patients dzīvo.

(5) Ja nepilngadīga pacienta vecākiem vai aizbildnim nav deklarētas dzīvesvietas, atļauju viņa ārstēšanai dod tās pašvaldības bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā šā pacienta vecāki vai aizbildnis faktiski dzīvo.

(6) Ja nepilngadīgam pacientam nodibināta viena vecāka atsevišķa aizgādība, atļauju viņa ārstniecībai dod bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā deklarēta dzīvesvieta tam vecākam, kura atsevišķā aizgādībā šis patients atrodas.

(7) Ja nepilngadīga pacienta vecāki nav zināmi vai šis patients ir atradenis, atļauju viņa ārstniecībai dod bāriņtiesa, kuras darbības teritorijā attiecīgais patients ir atrasts.

15.pants. Pacienta pienākumi

(1) Pacientam ir pienākums rūpēties par savu veselību.

(2) Ja pacienta veselības stāvoklis to pieļauj, viņam ir pienākums aktīvi iesaistīties ārstniecībā un savu iespēju un zināšanu robežās sniegt ārstējošam ārstam informāciju:

- 1) kas nepieciešama ārstniecības nodrošināšanai;
- 2) par savām slimībām, kas var apdraudēt citu personu dzīvību vai veselību;
- 3) par iepriekš dotajām piekrišanām un atteikumiem attiecībā uz ārstniecību;

- 4) par ārstniecības laikā notikušajām veselības stāvokļa izmaiņām.
- (3) Pacientam ir saistoši ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumi un ārstniecības personas norādījumi.
- (4) Persona, reģistrējoties ārstniecības iestādē vai saņemot ārstniecību, pēc ārstniecības personas pieprasījuma uzrāda personu apliecinošu dokumentu, izņemot gadījumu, kad pacientam sniedz neatliekamo medicīnisko palīdzību un viņš sava veselības stāvokļa dēļ nespēj uzrādīt šādu dokumentu. Pacients personu apliecinošu dokumentu uzrāda, tiklīdz tas ir iespējams.
- (5) Pacientam ir pienākums samaksāt par saņemtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem kārtībā, kāda noteikta normatīvajos aktos par veselības aprūpes organizēšanu un finansēšanu.
- (6) Īstenojot savas tiesības, pacientam un personai, kas pārstāv pacientu, ir pienākums cienīt citu pacientu tiesības.
- (7) Šā panta ceturtnā daļa neattiecas uz apcietinātu vai notiesātu pacientu. Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā ieslodzījuma vieta informē ārstniecības iestādi, kas atrodas ārpus ieslodzījuma vietas, par tāda apcietināta vai notiesāta pacienta personas datiem, kurš ievietots šajā ārstniecības iestādē, kā arī par ieslodzījuma vietā veikto ārstniecību.

16.pants. Tiesības uz atlīdzību

- (1) Pacientam ir tiesības uz atlīdzību par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī par morālo kaitējumu, kuru ar savu darbību vai bezdarbību nodarījušas ārstniecības iestādē strādājošās ārstniecības personas ārstniecības laikā.
- (2) No Ārstniecības riska fonda pacientam ir tiesības saņemt atlīdzību par:
- 1) viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu - nodarītā kaitējuma apmērā, bet ne vairāk kā 100 000 latu;
 - 2) viņam nodarīto morālo kaitējumu - nodarītā kaitējuma apmērā, bet ne vairāk kā 5000 latu.
- (3) Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā pieprasa atlīdzību no Ārstniecības riska fonda par pacienta dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī par morālo kaitējumu un kārtību, kādā novērtē pacientam radītā kaitējuma apmēru, pieņem lēmumu par atlīdzības izmaksu un izmaksā atlīdzību no Ārstniecības riska fonda.
- (4) Pacientam ir tiesības saņemt atlīdzību no Ārstniecības riska fonda par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī par morālo kaitējumu neatkarīgi no tā, vai ārstniecības iestāde ir veikusi ārstniecības riska maksājuma iemaksu.
- (5) Pacients par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī morālo kaitējumu atlīdzību no Ārstniecības riska fonda pieprasa ne vēlāk kā divu gadu laikā no kaitējuma atklāšanas dienas, taču ne vēlāk kā triju gadu laikā no tā nodarīšanas dienas.

17.pants. Ārstniecības riska fonds

- (1) Ārstniecības riska fonda līdzekļus veido ārstniecības riska maksājumi un regresa kārtībā atgūtie fonda līdzekļi. Ārstniecības riska fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.
- (2) Ārstniecības riska fonda līdzekļu turētājs un rīkotājs ir Veselības norēķinu centrs. Veselības norēķinu centra lēmumu un faktisko rīcību attiecībā uz šā likuma 16.pantā paredzēto no Ārstniecības riska fonda pacientam izmaksājamo atlīdzību var apstrīdēt Veselības ministrijā.

Veselības ministrijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā [Administratīvā procesa likumā](#) noteiktajā kārtībā.

(3) Ārstniecības riska maksājumu katru gadu veic ārstniecības iestādes. Ārstniecības riska maksājuma apmēru un maksāšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Ārstniecības riska fonda ieņēmumus un izdevumus iekļauj gadskārtējā valsts budžetā atsevišķā pamatbudžeta apakšprogrammā.

(4) Ārstniecības riska fonda līdzekļus izlieto tikai pacientu prasījumu apmierināšanai par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī par morālo kaitējumu. Šā fonda līdzekļu atlikumu izlieto atlīdzību izmaksai pacientiem nākamajos saimnieciskajos gados.

(5) Ja ārstniecības iestāde nav veikusi ārstniecības riska maksājuma iemaksu, Veselības norēķinu centram ir tiesības no šīs ārstniecības iestādes piedzīt visu pacientam izmaksāto atlīdzību.

18.pants. Tiesību un likumisko interešu aizstāvēšana

(1) Šajā likumā noteikto tiesību vai no tām izrietošo interešu aizstāvēšanai persona var izmantot visus likumos paredzētos tiesību aizsardzības mehānismus, tai skaitā vērsties tiesā likumā noteiktajā kārtībā.

(2) Ja tiesību vai interešu aizstāvēšana notiek administratīvā procesa ietvaros, attiecīgos administratīvos aktus un faktisko rīcību, ja šajā likumā nav noteikts citādi, var apstrīdēt Veselības inspekcijā. Veselības inspekcijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā.

(3) Šajā likumā noteikto tiesību vai no tām izrietošo ar ārstniecību saistīto interešu aizstāvēšanai persona normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ne vēlāk kā divu gadu laikā no tiesību vai interešu aizskāruma dienas ir tiesīga iesniegt sūdzību Veselības inspekcijā normatīvajos aktos noteikto un nepieciešamo darbību veikšanai. Atbilde uz sūdzību sniedzama [Iesniegumu likumā](#) noteiktajā termiņā vai - gadījumā, ja tiek uzsākts administratīvais process, - vienlaikus ar lēmuma pieņemšanu šajā procesā. Personu, kas iesniegusi sūdzību, informē par administratīvā procesa uzsākšanu.

Pārejas noteikums

Šā likuma 16.panta otrā, trešā, ceturtā, piektā daļa un 17.pants stājas spēkā 2012.gada 1.janvārī. Šā likuma 16.panta otrajā daļā paredzēto atlīdzību izmaksā no 2012.gada 1.jūlija par kaitējumu, kas nodarīts pacientam pēc 2012.gada 1.janvāra.

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvu

Likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no Padomes 2000.gada 29.jūnija direktīvas [2000/43/EK](#), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības.

Likums stājas spēkā 2010.gada 1.martā.

Likums Saeimā pieņemts 2009.gada 17.decembrī.

Valsts prezidents
Rīgā 2009.gada 30.decembrī

V.Zatlers